

کتابشناسی سیر مطالعاتی
عقاید و کلام اسلامی

دورهٔ پاسخ به شبہات عقیدتی

عنوان کتاب: خداشناسی (پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی جلد ۱)

پدیدآورنده: محمد رضا کاشفی

مشخصات نشر: دفتر نشر معارف، سال ۱۳۹۲، قم

مجموعه کتاب‌های پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی با طبقه‌بندی موضوعی، توسط نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها تهیه و تنظیم می‌شود. این کتاب که اولین جلد از مجموعه یاد شده است، پاسخ به ۳۵ پرسش قشر جوان و دانشگاهی کشور در زمینه خداشناسی است. نویسنده در این کتاب به پرسش‌هایی درباره راه شناخت خدا، موانع معرفت الهی، انگیزه ترس خداگرایی، خدای مسلمانان و هندوان، چیستی خدا، اثبات یگانگی خدا، علت یکتاپرستی، کمال مطلق، مادی نبودن خدا، اثبات بی‌نیازی خدا، فیض خدا و نیاز به آفرینش، علت بعثت انبیاء، شناخت اوصاف الهی، ازلی و ابدی بودن خدا می‌پردازد.

همچنین موضوعات و سؤالاتی نظیر معنای اعلی در سبحان ربی الاعلی، علل درهم آمیختگی زشت و زیبا در این دنیا، فلسفه آفرینش، عدالت خداوند، عدل الهی و لقمه حرام، عدل الهی و زنازاده، عدل الهی و برتری سادات، صداقت خدا، علم خدا و اختیار انسان، ایمان و شک، شک در اعتقادات، شرک، کفر و نفاق، ناامیدی انسان و چگونگی هدایت الهی هم در قالب مباحث مطرح شده در این کتاب پاسخ داده شده است.

چاپ یازدهم این کتاب در ۱۶۸ صفحه در سال ۱۳۹۲ توسط دفتر نشر معارف روانه بازار کتاب شده است.

 عنوان کتاب: خداشناسی (پاسخ به شبهات کلامی، دفتر اول)

 پدیدآورنده: محمد حسن قدردان قراملکی

 مشخصات نشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، سال

تهران، ۱۳۹۴

این کتاب، دفتر اول از مجموعه پاسخ به شبهات کلامی است. این دفتر به نقل شبهه‌های متعدد در عرصه خداشناسی اختصاص دارد؛ شبهه‌هایی که از عصر ظهور دین و ترویج اندیشه خداباوری و اینک نیز به شکل‌های سنتی و جدید؛ البته با شدت بیشتر از طریق راه‌کارهای تازه مثل اینترنت اندیشه خداپرستی را مورد آماج حملات خود قرار داده است.

در پنج فصل این کتاب با رویکردی استدلالی، فلسفی از براهین و ادله اثبات وجود خدا، ادله توحید و صفات الهی دفاع شده، و به همه شبهات معروفی که در کتب کلامی آمده، پاسخ داده شده است. در فصل نخست، از امکان اثبات خدا و مکاتب مختلف کلامی بحث شده است. فصل دوم به بررسی و شرح براهین امکان و وجوب، صدیقین، حدوث، حرکت، نظم و برهان فطرت و معقولیت و نقد شبهات این براهین اختصاص یافته است. در فصل سوم ضمن بررسی هشت شبهه ملحدان، از زمینه‌ها و علل ایجاد این شبهات بحث شده است. فصل چهارم درباره شبهات توحید و فصل پنجم، شبهات صفات خدا و پاسخ به آنها است.

این کتاب از سوی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در ۴۰۴ صفحه در اردیبهشت ماه ۱۳۹۴ منتشر شده است.

عنوان کتاب: براهین اثبات وجود خدا در نقدی بر شبهات جان هاسپرز*

کتاب پدیدآورنده: حمیدرضا شاکرین

مشخصات نشر: مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، سال

۱۳۸۶، تهران

هدف این کتاب آن است که در ضمن نقد شبهه اثبات ناپذیری وجود خدا، برخی از براهین معتبر و مشهور اثبات وجود خدا را بررسی و اشکالات آنها را ارزیابی کند. در این بحث، مهم‌ترین شبهات مطرح توسط فیلسوفان غربی از زمان هیوم تا عصر حاضر تحلیل شده است. در این میان، توجه ویژه‌ای به اشکالات جان هاسپرز استاد معاصر فلسفه در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی صورت گرفته است. به نظر نویسنده، ضعف فلسفی غرب و انگاره‌های خردستیزی مانند تثلیث در مسیحیت، موجب طرح این اشکالات و گرایش به الحاد و نقد براهین اثبات وجود خدا شده است؛ اما مبانی غنی فلسفه اسلامی و تکیه بر علم حضوری و بدهت وجود خدا رویکردی کاملاً قابل دفاع از مبانی خداشناسی در اختیار متفکران می‌گذارد.

این کتاب حاضر از پنج فصل تشکیل شده است: فصل اول، خدا و اثبات‌پذیری؛ فصل دوم، برهان تجربه دینی؛ فصل سوم، برهان علیت؛ فصل چهارم، برهان وجوب و امکان و فصل پنجم، برهان نظم. این کتاب در سال ۱۳۸۶ از سوی مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر با همکاری شورای علمی گروه فلسفه پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در ۳۴۴ صفحه منتشر شده است.

عنوان کتاب: اسلام شناسی و پاسخ به شبهات

کتاب پدیدآورنده: علی اصغر رضوانی

مشخصات نشر: انتشارات مسجد مقدس جمکران، سال ۱۳۹۰، قم

این کتاب درصدد برآمده تا چهره اسلام و پیام آور آن و قرآن را طوری ترسیم کند که از هرگونه شبهه و ایرادی مصون باشند و در ضمن پاسخی به شبهات غریبان و یهود و دشمنان اسلام باشد.

عناوین اصلی کتاب عبارت است از: مقدمه ناشر، پیشگفتار، کلام جدید، اسلام و هدف زندگی، اسلام و آزادی، اسلام و مدرنیسم، اسلام و بنیست مدرنیسم، اسلام و توسعه، اسلام و تساهل و تسامح، اسلام و اومانیسم، اسلام و از خود بیگانگی، اسلام و جهانی شدن، اسلام و فلسفه دعا و نیایش، عقاید، اسلام و عدل جزایی، اسلام و فلسفه آفرینش کافر، فقه، اسلام و صلح، اسلام و بردگی، اسلام و ارتداد، اسلام و حکم قصاص، اسلام و فلسفه قصاص، اسلام و اجرای حدود در ملاءعام، اسلام و خشونت، اسلام و تروریسم، اسلام و فلسفه عقوبت و جزا، اسلام و اقتصاد، اسلام و تقلید، حقوق، اسلام و حقوق زن، اسلام و تعدد همسر، اسلام و حجاب زن، اسلام و حقوق بشر، اسلام و حقوق بین الملل، تاریخ، اسلام و غربزدگی، اسلام و تعدد همسران پیامبر ﷺ، اسلام و گفت و گوی ادیان، اسلام و گفت و گوی تمدن ها، اسلام از دیدگاه اسلام آورندگان، اسلام و دعوت به وحدت ادیان. چاپ چهارم این کتاب توسط انتشارات مسجد مقدس جمکران در ۷۶۸ صفحه، در سال ۱۳۹۰ منتشر شده است.

عنوان کتاب: درباره پیامبر اعظم ﷺ (پاسخ به شبهات کلامی، دفتر سوم)

پدیدآورنده: محمد حسن قدردان قراملکی

مشخصات نشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، سال

۱۳۹۳، تهران

این کتاب که دفتر سوم پاسخ به شبهات کلامی است، به تحلیل شخصیت پیامبر اسلام ﷺ، با رویکرد کلامی و تاریخی می‌پردازد و با هدف پاسخ‌گویی به انتقادات و شبهات وارد شده علیه پیامبر اکرم ﷺ، در دو بخش تدوین یافته است. بخش اول، رویکرد کلامی - فلسفی به تحلیل شبهات دارد و به هفت فصل تقسیم می‌شود. امی بودن پیامبر ﷺ، علم غیب، معجزات و عصمت، از جمله مباحث این بخش است. در بخش دوم، شبهات مربوط به شخصیت و اخلاق فردی و اجتماعی پیامبر ﷺ پاسخ داده شده است. رویکرد عمده این تحقیق، کلامی - تاریخی است و در مواردی، از رویکرد عرفانی و فلسفی نیز استفاده شده است. در کتاب، به یک صد شبهه درباره موضوع بحث، پاسخ داده شده است. نویسنده به صورت ویژه در بخش اخلاق جنسی پیامبر در این کتاب درباره علل ازدواج‌های پیامبر توضیحات مبسوطی بر اساس اسناد متقن تاریخی و آیات و روایات معتبر ارائه می‌دهد و به رفع شبهات در این موضوع می‌پردازد.

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی این کتاب را در سال ۱۳۹۳ در ۴۱۶

صفحه عرضه کرده است.

 عنوان کتاب: مسأله وحی

 پدیدآورنده: محمد عرب صالحی

 مشخصات نشر: کانون اندیشه جوان، سال ۱۳۹۱، تهران

کتاب مسئله وحی با نگاهی به مکاتبات آیت الله سبحانی و دکتر سروش در پنج فصل تدوین شده است: فصل اول، به اختصار به توضیح معنا و پیشینه و گستره نگرش تاریخی به دین و آموزه‌های دینی در جهان غرب و اسلام می‌پردازد و ضمن آن، به خاستگاه و لوازم این دیدگاه نیز اشاره می‌کند. فصل دوم وظیفه تبیین معنای لغوی و اصطلاحی وحی، حقیقت وحی، انواع وحی و نقد برون‌متنی و درون‌متنی دیدگاه سروش را درباره ماهیت وحی به عهده گرفته و محصول آن، بیش از چهل نقد و اشکال بر این دیدگاه است. فصل سوم کتاب، عهده‌دار نقد مبنای انسان‌شناسی دیدگاه سروش و مقایسه آن با نگاه قرآن و اسلام به انسان است. حاصل این فصل بالغ بر بیست اشکال بر گفته‌های سروش است. در فصل چهارم، بحث تاریخ‌مندی قرآن را نقد و بررسی می‌شود که در ضمن آن، به مناسبت، به دیدگاه‌های جناب صدرالمتألهین و مولوی درباره وحی و قرآن اشاره می‌شود. نتیجه این فصل، افزون بر پنجاه نقد بر سخنان سروش است. در فصل پنجم نیز بحث مهم خط‌پذیری قرآن به نقد و نقض کشیده می‌شود که از حرف‌های تازه سروش است.

کتاب یاد شده در ۳۵۰ صفحه، از سوی کانون اندیشه جوان در سال

۱۳۹۱ منتشر شده است.

عنوان کتاب: امامت (پاسخ به شبهات کلامی، دفتر چهارم)

پدیدآورنده: محمد حسن قدردان ملکی

مشخصات نشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، سال

۱۳۹۲، تهران

این کتاب پژوهشی در مسائل کلامی امامت است. نویسنده در قالب پاسخ‌گویی به مخالفان، جنبه‌های مختلف امامت را در عقاید شیعی بررسی کرده است. در ابتدا از فلسفه و چیستی امامت و ضرورت شناخت امام بحث شده است. پاسخ‌گویی به اشکالات مطرح درباره نظریه امامت، از قبیل بدعت‌آمیز بودن، ناسازگاری آن با دموکراسی، ناسازگاری مهدویت با دموکراسی، موروثی بودن امامت، امامت در کودکی و... از جمله مباحث فصل دوم کتاب است. در فصل سوم به جوانب مختلف نظریه ناسازگاری امامت با اصل خاتمیت، پاسخ داده شده و عصمت، ولایت، علم و حجیت امام مورد بررسی قرار گرفته است. فصل چهارم و پنجم کتاب با توجه به جنبه‌های تاریخی، از موضوع نصب سخن گفته و به شبهات نبودن نصب در روایات نبوی، عامل تفرقه بودن نصب، عدم احتجاج امام علی علیه السلام به اصل نصب، عدم اقدام حضرت برای تصدی حکومت و... پرداخته شده است. در فصل آخر به اشکالات مربوط به صفات امام پاسخ داده شده است. بحث درباره علم غیب امامان، عصمت امامان، حجیت امامان، ولایت امامان و... از جمله موضوعات این فصل از کتاب است.

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در سال ۱۳۹۲ این کتاب ۵۵۴

صفحه‌ای را منتشر کرده است.

عنوان کتاب: پاسخ به شبهات امامت✍ **پدیدآورنده:** سید علی حسینی میلانی📖 **مشخصات نشر:** انتشارات حقایق اسلامی، سال ۱۳۹۶، قم

کتاب «پاسخ به شبهات امامت» مجموعه ای از گمانه ها در موضوع امامت اهل بیت علیهم السلام را پاسخ داده و در برابری آن، سؤالات مهمی در دیدگاه شیعه نسبت به نظریه اهل سنت در مسأله امامت را به صورت علمی در دو فصل مطرح می نماید.

فصل اول: پاسخ به شبهات در موضوع امامت اهل بیت علیهم السلام.

این فصل به پنج شبهه در موضوع امامت می پردازد که سرفصل های آن عبارت است از:

۱- ازدواج ام کلثوم علیها السلام با عمر

این فصل به بررسی و نقد روایات داستان ازدواج خلیفه دوم با دختر خردسال امیرالمؤمنین علیه السلام پرداخته و در چهار بخش تنظیم شده است. بخش اول به نقل روایات اختصاص دارد و نویسنده آنها را با سندهایشان نقل کرده و در بخش دوم، سندهای روایات را بررسی کرده است. بخش سوم به بررسی متن روایات و دلالت آنها پرداخته و غرض ورزی برخی از روایان را نشان می دهد. بخش چهارم به روایات ازدواج عمر با ام کلثوم علیها السلام در منابع شیعی اختصاص دارد.

اگرچه بسیاری از بزرگان شیعه همچون شیخ مفید و سید مرتضی علم الهدی به انکار اصل این روایت پرداخته اند، اما باز در برخی از کتب این روایت با مضامین دیگر نقل شده است. نویسنده سه روایت را نقل کرده است.

۲- داستان سپاه یمن

یکی از احادیثی که بر امامت و ولایت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام دلالت دارد، حدیثی است که در ماجرای سپاه یمن روایت شده است. این روایت به طرق مختلف در کتاب‌های اهل سنت نقل شده است. نویسنده در این فصل در چهار بخش به این روایت پرداخته است:

بخش نخست، ذکر اسناد حدیث «سپاه یمن» است. بخش دوم، به نقل متون حدیث «سپاه یمن» می‌پردازد و از میان طرق مختلف چهار متن را گزینش و طرق مختلف هر کدام را نقل کرده است. بخش سوم با نگاهی به مفهوم حدیث «سپاه یمن» سه مطلب زیر را بیان می‌کند:

الف) دلالت حدیث بر ولایت علی علیه السلام؛

ب) دلالت حدیث بر عصمت؛

ج) وجود نفاق در زمان رسول خدا صلی الله علیه و آله.

در بخش چهارم به تلاش‌های برخی از علمای اهل سنت در مقابله با دلالت این حدیث اشاره شده است.

۳- خواستگاری ساختگی

یکی از روایات منقول در کتابهای معتبر اهل سنت، داستان خواستگاری علی علیه السلام از دختر ابوجهل است. حاصل این داستان جعلی توهین به شأن و منزلت رسول خدا صلی الله علیه و آله و امیر المؤمنین علیه السلام، و نادیده انگاشتن موازین اسلامی است. نویسنده در این فصل به دفاع از حریم رسالت و شأن و منزلت اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه و آله پرداخته و با نقد و بررسی داستان خواستگاری امام علی علیه السلام از دختر ابوجهل، ساختگی بودن این داستان را به اثبات رسانده است.

وی این فصل را در شش بخش تنظیم کرده و در بخش اول حدیث خواستگاری و مصادر آن را معرفی کرده است. در بخش دوم، مصادر حدیث خواستگاری را در مسندها و معجم‌های متأخر معرفی کرده و روایتهای مختلف از حدیث خواستگاری را به روایت هیشمی، ابن حجر عسقلانی و متقی هندی نشان داده است. او در بخش سوم، اسناد حدیث خواستگاری و طرق آن را واکاوی کرده است. بخش چهارم به بررسی روایت مسنور (از خوارجی که در مکه کشته شد)، ابن ابی ملیکه و زُهری (از دشنام دهندگان به امیر المؤمنین علیه السلام) اختصاص دارد. بخش پنجم، متن حدیث و مدلول آن را بررسی کرده است. بخش پایانی به معرفی حدیث جعلی دیگر درباره حضرت علی علیه السلام پرداخته و داستان خواستگاری آن حضرت از اسماء بنت عمیس و اعتراض فاطمه سلام الله علیها بررسی شده است.

۴- فدک در فراز و نشیب

این فصل توسط آیت الله سید علی حسینی میلانی در پاسخ به نامه الکترونیکی دانشوری از اهل سنت نگاشته شده است. نویسنده نامه نظر شیعیان را درباره ماجرای فدک و اهمیت آن جویا می‌شود، و پاسخ‌گوینده، نامه را در چهار بخش جواب داده است: بخش اول پاسخ، نگاهی کوتاه به ماجرای فدک است. بخش دوم، به نقد و بررسی حدیث انحصاری از ابوبکر می‌پردازد و در بخش سوم نارضایتی حضرت فاطمه علیها السلام از غاصبین فدک مورد بررسی قرار گرفته و علمایی را که حدیث «غضب فاطمه علیها السلام غضب رسول خدا صلی الله علیه و آله است و...» روایت کرده‌اند، بر شمرده است. شیعه به زن ارث نمی‌دهد؛ انبیا درهم و دینار ارث نمی‌گذارند و چرا علی علیه السلام در دوران حکومتش فدک را پس نگرفت؟ عناوین پرسش‌هایی است که بخش چهارم پاسخ داده شده‌اند.

۵- احادیث واژگونه

احادیث بسیاری در مناقب و فضایل اهل بیت علیهم السلام از زبان و بیان رسول خدا صلی الله علیه و آله در کتب حدیثی نقل شده است. برخی از این روایات مشهورند و با عناوین مشخص شناخته می‌شوند مثل حدیث منزلت، حدیث سدّ الأبواب، حدیث مباحله و ... اما وقتی به برخی از کتب اهل سنت مراجعه می‌کنیم، احادیثی را می‌یابیم که با همین الفاظ احادیث مشهور و دارای عنوان هستند اما با اسامی برخی از صحابه. نویسندگان در این فصل، ابتدا به بررسی احادیثی که در شأن اهل بیت علیهم السلام اشاره دارند، پرداخته سپس در پی پاسخ به این سؤال بوده که احادیثی که برای برخی از صحابه نقل شده‌اند و در الفاظ و محتوا گاهی همسنگ روایات مناقب اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله قرار می‌گیرند، روایاتی صحیح هستند و یا تحریف‌گران در این عبارات دست برده‌اند؟ شیوه نویسندگان بدین گونه بوده است که ابتدا سند و صحت حدیث مورد نظر را برای اهل بیت علیهم السلام از کتب اهل سنت استخراج کرده و آنگاه صورت تحریف شده روایت را نقل و بررسی کرده است.

شایان ذکر است که در بخش چهارم، نمونه‌هایی از احادیث ساختگی را در شأن ابوبکر، عمرو عأشه نقل کرده است که خود علمای اهل سنت بر جعلی بودن آنها گواهی داده‌اند.

فصل دوم: سؤالات و چالش های نظریه امامت اهل سنت.

این فصل به چهار پرسش مهم درباره نظریه اهل سنت در موضوع امامت می پردازد که سرفصل های آن عبارت است از:

۱- سنت پیامبر ﷺ یا سنت خلفا؟!

در برخی از کتاب های اهل سنت روایت «علیکم بسنتی و سنّة الخلفاء الراشدين» نقل شده است. از آنجایی که از این حدیث دستاویز برخی از اعمال مغایر با احکام اسلامی و سند توجیه کننده رفتار خلفا و امرا شده، نویسنده در این فصل به بررسی این روایت پرداخته تا نشان دهد که این روایت، ساختگی است و از سوی موالیان معاویه جعل و منتشر شده است. این پژوهش در سه بخش سامان یافته است: در بخش نخست، نگارندگان حدیث و سندهای آن را بر شمرده شده و در بخش دوم، به اسناد حدیث پرداخته شده است. بخش سوم به استناد این حدیث در علوم مختلف اختصاص دارد. غزالی در علم اخلاق، ملا علی قاری در علم حدیث، برخی از متکلمین در علم کلام، برخی از فقها در علم فقه و در توجیه تحریم ازدواج موقت و متعه حج توسط عمر، نیز در توجیه بدعت عثمان در افزایش تعداد اذان در روز جمعه به این عبارت استناد کرده اند. نویسنده در ادامه ضمن نقد این توجیهاات به اختلافات درون متنی این حدیث اشاره کرده و با تبیین معنای سنت و حجیت سنت نبوی نشان می دهد که دلیل حجیت سنت نبوی عصمت آن حضرت است و این موضوع در خلفا جایی ندارد و هیچ یک از خلفای سه گانه معصوم نیستند.

۲- احادیث ساختگی

در برخی از کتاب‌های اهل سنت روایت‌هایی در مناقب خلفای سه‌گانه آمده است. نکته جالب توجه در این روایات اینکه این اسامی، به ترتیب (ابوبکر، عمرو و عثمان) در این روایات ذکر شده‌اند. نویسنده در این فصل، با بررسی این روایات و اسناد و طرق آنها، ساختگی و جعلی بودن این روایات را نشان داده است. همچنین به کتاب‌هایی از اهل سنت اشاره کرده است که ساختگی بودن برخی از این روایات را یادآور شده‌اند. شایان ذکر است که بسیاری از این روایات در کتاب‌های صحیح مسلم و بخاری نقل نشده‌اند؛ اگرچه در این دو کتاب هم روایات ساختگی بسیاری وجود دارند.

۳- تحریم دو حکم حلال

نویسنده در این فصل اقدام عمر را در تحریم متعه حج و ازدواج از دیدگاه علمای سنت بررسی کرده و آن را در دو بخش تدوین کرده است: بخش نخست به متعه حج پرداخته، و ضمن توضیح متعه حج به موضع‌گیری حضرت علی علیه السلام، و دیگر بزرگان صحابه نقل کرده است که در مجموع این بزرگان بار سخنی عمر و دستور به انجام آن با تمسک به سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله به مخالفت با عمر برخاسته‌اند. نویسنده در پایان این بخش به نقد دیدگاه ابن تیمیه می‌پردازد که معتقد است عمر آن را تحریم نکرده، بلکه می‌خواسته به عمل بهتر راهنمایی کند.

بخش دوم مسائل و مطالب مربوط به ازدواج موقت را بررسی کرده است. نویسنده ضمن معرفی ازدواج موقت و بیان شرایط آن به ادله جواز ازدواج موقت در شریعت اسلامی پرداخته و دلایل حلال بودن آن را از قرآن، سنت و اجماع بیان کرده، آنگاه با استناد به کتاب‌های اهل سنت اثبات می‌کند که این دو امر الهی در زمان رسول خدا صلی الله علیه و آله حلال و معمول بودند. سپس به سه دیدگاه متفاوت در توجیه سخن عمر اشاره می‌کند. بررسی تفصیلی و نقد دیدگاه طرفداران عمر، بیانگر این است که: حرام شدن ازدواج موقت از سوی عمر چیزی جز بدعت نیست.

۴- افکار ابن تیمیه در بوته نقد

نویسنده در این فصل، بخشی از دشمنی‌ها و نفاق‌ها و کینه‌ورزی‌های ابن تیمیه را به امام علی علیه السلام نشان داده است. این فصل در پنج بخش تنظیم شده است: بخش یکم، موارد دشمنی ابن تیمیه با امیرمؤمنان علی علیه السلام را برشمرده است. بخش دوم، نمونه‌های انکار فضایل بیکران امیرمؤمنان علی علیه السلام توسط ابن تیمیه آمده است. در بخش سوم دیدگاه ابن تیمیه نسبت به خلافت امیرمؤمنان علی علیه السلام آمده است. بخش چهارم، ابن تیمیه و مقایسه‌ای بین خلفای سه گانه و حضرت علی علیه السلام نام دارد.

نویسنده در بخش پنجم، به تلاش ابن تیمیه برای اثبات حقانیت خوارج و ناصبی‌ها اشاره دارد و افتراهای وی را به امیرمؤمنان علی علیه السلام نقل کرده است. وی نشان داده است که ابن تیمیه در این راه از توسل به احادیث دروغین ابایی ندارد.

عنوان کتاب: موعود شناسی و پاسخ به شبهات

پدیدآورنده: علی اصغر رضوانی

مشخصات نشر: انتشارات مسجد مقدس جمکران، سال ۱۳۹۰، قم

این کتاب، با هدف پاسخگویی عقلی و کلامی به شبهات مسئله مهدویت به نگارش درآمده است. روش نویسنده تجزیه و تحلیل شبهه‌ها بوده و با تمسک به استدلال عقلی درصدد رد آنها برآمده است.

اگرچه کتاب از فصل بندی خاصی پیروی نمی‌کند، اما شاید بتوان مطالب کتاب را در چهار بخش دسته بندی نمود: موعود و مهدویت، حضرت مهدی عج در نگاه آیات و روایات، بررسی وجود امام از دیدگاه‌های مختلف، غیبت و مسائل بعد از ظهور.

بررسی نظریات دانشمندانی همچون فوکویاما، تافلر و هانتینگتون در مورد پایان تاریخ، مارشال مک لوهان درباره سیطره لیبرالیسم و توضیح در مورد شیوه توجیه تکامل تاریخ توسط مارکسیسم از نکات قابل توجه در کتاب است.

انتشارات مسجد مقدس جمکران این کتاب ۷۱۹ صفحه‌ای را در سال

۱۳۹۰ روانه بازار نشر ساخته است.

 عنوان کتاب: چالشهای فکری نظریه ولایت فقیه

 پدیدآورنده: مصطفی جعفرپیشه فرد

 مشخصات نشر: بوستان کتاب، سال ۱۳۹۳، قم

این کتاب با هدف پاسخگویی به شبهاتی درباره ولایت فقیه به رشته تحریر درآمده و به بررسی چالش‌های نظری و علمی نظریه ولایت انتصابی فقیه می‌پردازد. نظریه ولایت فقیه، صرف نظر از پاره‌ای شبهات درباره ولایت فقیه که نشانه‌گیری خود را متوجه ادله ولایت فقیه می‌کنند، با سه نوع انتقاد روبه‌رو است: انتقادهایی از مفهوم «ولایت»، انتقادهایی از مفهوم «انتصاب»، انتقادهایی از مفهوم «فقاہت». نویسنده، با بیان نقدها و شبهات مسئله ولایت فقیه، به بررسی و تحلیل و نقد آنها پرداخته است. این شبهات در سه قسمت تقسیم شده و ابتدا آنچه درباره مفهوم و ماهیت ولایت و ولایت فقیه آمده، بررسی و سپس به شرح موضوع انتصاب پرداخته و در پایان آنچه به مدیریت فقهی و پیوند آن با مدیریت علمی مربوط است، آمده است. از جمله شبهات می‌توان تحقق ناپذیری نظام ولایتی، ولایت و دیکتاتوری، تنافی فقه با سیاستمداری و تخصصی نبودن فقه را در سیاست ذکر کرد.

بوستان کتاب این اثر را در ۱۹۸ صفحه در سال ۱۳۹۳ به چاپ رسانده است.

عنوان کتاب: راهنمای حقیقت

پدیدآورنده: جعفر سبحانی تبریزی

مشخصات نشر: نشر مشعر، سال ۱۳۸۶، تهران

این کتاب کلامی و فقهی، پاسخ به مجموعه‌ای از پرسش‌ها و شبهات، درباره عقاید شیعه است. پرسش‌هایی که در این مجموعه آمده است، توسط برخی از مسلمانان و زائران بیت الله الحرام درباره مذهب تشیع مطرح گردیده و به وسیله معاونت آموزش و پژوهش بعثه حج مقام معظم رهبری جمع‌آوری و تنظیم شده است که توسط آیت الله جعفر سبحانی پاسخ داده شده است.

این کتاب شامل ده فصل است. نویسنده ضمن جواب به ایرادها و شبهات به بررسی تاریخ شیعه و توضیح و تبیین عقاید و اندیشه‌های خاص این مذهب با بهره‌گیری از آیات و روایات و استدلال‌های کلامی پرداخته است. آنگاه از عقیده خاص شیعه درباره ولایت و مقام اولیای الهی و توسل و شفاعت و زیارت قبور بحث شده و مستندات این عقاید از سیره پیامبر ﷺ شناسانده شده است.

تاریخ تشیع و گسترش آن، عقاید شیعه، توسل به اولیای الهی، منزلت قرآن نزد شیعه، امامت در نزد شیعه، اهل بیت ﷺ، محدودیت در اسلام، مسائل فقهی، مسائل تاریخی و صحابه عناوین فصول کتاب است. این کتاب توسط نشر مشعر در سال ۱۳۸۶ در تهران چاپ و منتشر گردیده است.

 عنوان کتاب: درآمدی بر تاریخ ادیان در قرآن

 پدیدآورنده: عبدالرحیم گواهی

 مشخصات نشر: بوستان کتاب، سال ۱۳۹۰، قم

این نوشتار به صورت اجمالی، درآمدی بر مباحث تاریخ ادیان الهی را از منظر قرآن بررسی می کند. نویسنده این کتاب معتقد است همه مباحث این اثر و استدلال ها و استنتاج های آن، بر مبنای قرآن و آیات بینات آن است. لذا از روی ضرورت در ابتدای کتاب از خود قرآن، کیفیت نزول و قرائت این کتاب مقدس و اوصافی که قرآن به خود نسبت می دهد، مباحثی را مطرح می کند.

کتاب حاضر در سه بخش و هریک با فصول مختلف تدوین شده است. عنوان بخش اول «بحث کلی تاریخ ادیان» نام دارد که خود از پنج فصل مجزا با عنوان های «بحث کلی تاریخ ادیان»، «دین در قرآن»، «وحدت ادیان الهی در قرآن»، «ایمان در قرآن» و «اسلام در قرآن» تشکیل شده است.

در فصل اول از بخش نخست، به آیاتی از قرآن کریم که در آنها به بحث تاریخ ادیان پرداخته شده، اشاره می شود. پس از آن به بررسی اجمالی وضع اقوام گذشته از دیدگاه قرآن پرداخته شده است. در ادامه موضوع تسامح دینی از منظر قرآن کریم مورد بحث و بررسی واقع شده است.

در فصل دوم نویسنده تعاریف، معانی و اوصاف دین و دینداران

را از دید این کتاب مقدس مورد بررسی قرار داده و در نهایت علائم و نشانه‌های سست ایمانی و آفات دین از نگاه قرآن را بیان می‌کند. در این فصل به مناسبت بحث مختصری هم درباره معنا «اسلام» از دیدگاه قرآن مطرح می‌شود.

در فصل سوم به موضوع وحدت ادیان الهی که بیشتر آیات مرتبط با این موضوع در سوره مبارکه بقره آمده است، پرداخته شده است. فصل چهارم به موضوع ایمان در قرآن اختصاص یافته و ایمان و مؤمن در قرآن تعریف و اوصاف افراد مؤمن و امتحان‌های سخت خداوند نسبت به بندگان مؤمنش و نیز مراتب ایمان و عوامل تخریب ایمان و... گوشزد شده است.

معرفی اسلام از دیدگاه قرآن و تقسیم آن به اسلام خاص و اسلام عام، اوصاف فرد مسلمان، مراتب اسلام و... از جمله موضوعاتی است که در فصل پنجم بدانها پرداخته شده است.

«اهل کتاب در قرآن» عنوان بخش دوم کتاب است که این بخش نیز به پنج فصل تقسیم می‌شود.

در فصل اول با عنوان «اهل کتاب» به موضوع اهل کتاب و اوصاف ایشان در قرآن، نحوه برخورد اسلام با اهل کتاب و نیز موضع‌گیری اهل کتاب در مقابل اسلام، طبقه بندی اهل کتاب اشاره شده است.

فصل دوم با عنوان «حضرت ابراهیم علیه السلام» به معرفی حضرت ابراهیم علیه السلام به عنوان سرسلسله پیامبران الهی، اوصاف وی و فرازهایی از زندگانی آن حضرت از دیدگاه قرآن پرداخته است.

«دین یهود در قرآن»، «مسیحیت در قرآن» و «صائبین و مجوس در قرآن» از فصول بعدی این بخش هستند. تقسیم می شود.

بخش سوم کتاب «کفر، نفاق و استضعاف در قرآن» نام دارد و سه فصل کفر در قرآن، نفاق در قرآن (منافقان) و استضعاف در قرآن (مستضعفان) را شامل می شود.

آخرین عنوان این نوشتار را «مؤخره بحث» تشکیل می دهد که مبانی قرآنی روابط خارجی جامعه اسلامی با اهل کتاب و غیر اهل کتاب و نیز احکام کلی اسلام درباره این نوع از رابطه و جمع بندی و نتیجه گیری آن بیان شده است.

این کتاب در ۵۰۰ صفحه، از سوی انتشارات بوستان کتاب در سال ۱۳۹۰ منتشر شده است.

 عنوان کتاب: آشنایی با ادیان بزرگ

 پدیدآورنده: حسین توفیقی

 مشخصات نشر: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، موسسه فرهنگی طه و مرکز جهانی علوم اسلامی، سال ۱۳۹۴، قم

کتاب آشنایی با ادیان بزرگ، به منظور معرفی ادیان بزرگ و زنده جهان در قالب دو واحد درسی، برای دانشجویان الهیات و همچنین جهت استفاده طلاب علوم دینی، در ده فصل تدوین شده است. در فصل اول کلیات، در فصل دوم ادیان ابتدایی، در فصل سوم ادیان قدیم، در فصل چهارم ادیان هندوستان، در فصل پنجم چین و ژاپن، در فصل ششم ایران باستان، در فصل هفتم ادیان عرب قبل از اسلام، در فصل هشتم یهودیت، در فصل نهم مسیحیت و بالاخره در فصل آخر اسلام و ادیان مورد بررسی قرار گرفته اند.

نویسنده محترم کتاب، کوشیده است تا در بررسی هر یک از ادیان، به تناسب اهمیت آنها، نکات مهم و برجسته آن را گوشزد کند و از ذکر موارد غیر مهم و غیر ضروری پرهیزد.

اشتراک ما مسلمانان در پیشینه و زمینه‌های فرهنگی با دودین یهود و مسیحیت، موجب شده است تا شناخت دقیق تر آن دودین برای ما اهمیت بیشتری پیدا کند. از طرفی سیطره فرهنگ غرب مسیحی، و ضرورت مواجهه صحیح و از سر آگاهی با آن، اقتضای شناخت بیشتری از مسیحیت را دارد. افزایش ارتباطات و بیشتر شدن ضرورت

گفتگوی ادیان، بویژه ادیان ابراهیمی، بر اهمیت آشنایی با یهودیت و مسیحیت می‌افزاید. به همین دلیل حجم بیشتری از کتاب به این دو دین، بویژه به مسیحیت، اختصاص یافته است.

از آنجا که این کتاب برای کسانی نوشته می‌شود که با اسلام، آشنا هستند و بحث کردن در این سطح درباره اسلام برای آنان ضرورتی ندارد، در این کتاب از دین مبین اسلام بحثی به میان نیامده، مگر در پاره‌ای عقاید مسیحیان و یهودیان که اشاره‌ای به نگرش اسلام نیز شده است.

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، موسسه فرهنگی طه و جامعه المصطفی العالمیه این کتاب را در سال ۱۳۹۴ در ۳۴۰ صفحه منتشر کرده‌اند.

 عنوان کتاب: تاریخ و اندیشه های کلامی مذاهب اسلامی

 پدیدآورنده: محمد صفر جبرئیلی

 مشخصات نشر: نشر سنت، سال ۱۳۹۵، تهران

کتاب پیش رو حاصل تلاش چند ساله ای است که با تشویق اساتید علم کلام به خصوص دانشگاه مذاهب اسلامی و دبیرخانه شورای نمایندگان ولی فقیه در مناطق قومی به مرحله بهره برداری رسیده و در آن مطالب و نکاتی پیرامون تاریخ و اندیشه های کلامی در مذاهب اسلامی آمده است.

نویسنده این کتاب بر تقریب مذاهب و وحدت بین مسلمانان تاکید فراوان دارد و احترام به عقاید دیگر مذاهب، حفظ وحدت و پافشاری بر مشترکات فراوان بین مذاهب را از مهم ترین وظایف مسلمانان و به ویژه عالمان و محصلان و محققان می داند.

این کتاب در سه بخش: درآمد، مذاهب اهل سنت و مذاهب شیعی تنظیم شده است. بخش اول به مباحث کلیات از جمله ضرورت، آفات و کاستی ها، واژه شناسی، موضوع، غایت، روش و اقسام کتابهای نگاشته شده در موضوع کتاب، حدیث افتراق، ظهور و بروز اختلافات فکری و فهرستی از مهمترین فرق و مذاهب اسلامی پرداخته است.

بخش دوم مذاهب اهل سنت را در پنج فصل معتزله، خوارج و اباضیه، اهل حدیث، اشعریه و ماتریدییه را بحث کرده است. در بخش سوم مذاهب شیعی ابتدا از تعریف لغوی و اصطلاحی شیعه

و تشیع، انشعابات و عوامل آن و مباحث مقدماتی دیگر بحث شده و در ادامه از سه مذهب رایج و موجود زیدیه، اسماعیلیه و اثنا عشریه سخن گفته شده است. در تمام مباحث کتاب سعی شده است با استفاده از منابع اصلی و دست اول، مباحث تاریخی و اعتقادی از جمله معرفی بنیانگذار، تاریخ پیدایش، ادوار و مراحل، شخصیت‌ها، انشعابات، روش فکری و آراء و اندیشه‌های هشت مذهب مذکور مورد بررسی قرار گیرد.

چاپ اول این کتاب در ۳۰۷ صفحه به همت انتشارات سنت در سال ۱۳۹۵ منتشر و روانه بازار نشر شده است.

عنوان کتاب: ناگفته‌های کلیسا (به همراه بسته مستند ناگفته‌های کلیسا)
پدیدآورنده: محمد صحاف کاشانی، محمد توحیدی، علی غلامی
مشخصات نشر: گروه تأمین منابع فرهنگی - تبلیغی معاونت فرهنگی - تبلیغی حوزه علمیه قم، سال ۱۳۹۳، قم

کتاب ناگفته‌های کلیسا برای آشنایی با مسیحیت و زندگی حضرت مسیح صلی الله علیه و آله به نگارش درآمده و تاریخ مسیحیت را مورد بحث و بررسی قرار داده است.

در این اثر، کتاب مقدس معرفی شده و برخی از مطالب آن از نظر سندی و محتوایی مورد بررسی و نقد واقع شده است. آموزه نجات، نگاه انتقادی به سه گناه نخستین، وضعیت شریعت در مسیحیت و معرفی آیین‌های کلیسایی از مباحث این کتاب است که علاوه بر معرفی و نقد آنها آموزه تثلیث مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. بخش آخر کتاب هم راجع تبشیر مسیحیت در ایران است و روش‌های تبشیری و تبلیغی جذب افراد به مسیحیت در آن مورد بحث قرار گرفته است.

این کتاب از سوی گروه تأمین منابع فرهنگی، تبلیغی معاونت فرهنگی، تبلیغی حوزه علمیه قم در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است. گفتنی است که گروه یاد شده فیلم مستندی نیز در همین موضوع تهیه و منتشر ساخته است.

 عنوان کتاب: خدمات متقابل اسلام و ایران (بخش دوم)

 پدیدآورنده: مرتضی مطهری

 مشخصات نشر: انتشارات صدرا، سال ۱۳۹۴، تهران

این کتاب تکمیل شده و تفصیل یافته نه جلسه سخنرانی است که در ماه محرم و صفر سال ۱۳۸۸ قمری (۱۳۴۶ شمسی) توسط استاد شهید مرتضی مطهری ایراد شده است. مطالب بحث شده در این سخنرانی ها مجموعاً در سه بخش «اسلام از نظر ملیت ایران»، «خدمات اسلام به ایران»، و «خدمات ایران به اسلام»، تدوین یافته است. در بخش اول به این پرسش پاسخ داده شده است که آیا هیچ گونه تضاد و تناقضی میان احساسات مذهبی و احساسات ملی ما ایرانیان وجود ندارد یا اینکه اساساً دارای دو نوع احساس متضاد (مذهبی و ملی) می باشیم؟ برای پاسخ به این پرسش، موضوعاتی چون ناسیونالیسم، مقیاس ملیت، داعیه ی جهانی اسلام، مذهب تشیع، و مطالبی از این دست مورد بحث و بررسی واقع شده است.

بخش دوم متکفل پاسخ به پرسش دیگری است و آن اینکه دین اسلام آنگاه که در چهارده قرن پیش به ایران وارد شد، چه تحولات و دگرگونی هایی در میهن ما به وجود آورد و آیا اصولاً ورود اسلام به ایران برای این کشور موهبت بود یا فاجعه؟ جهت پاسخ به این پرسش، ابتدا افکار و عقاید مذهبی عامه مردم ایران در زمان ظهور اسلام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و از جمله به آیین های زردشتی، مسیحی،

مانوی، مزدکی، بودایی و عقاید آریایی پرداخته شده است. همچنین نظام اجتماعی، خانوادگی و اخلاقی ایران قبل از اسلام، تحت بررسی قرار گرفته و تأثیر اسلام بر آنها مورد ارزیابی واقع شده است. در بخش سوم، به پرسش دیگری پاسخ داده شده و آن اینکه ایرانیان چه نقشی در نشر و بسط تعالیم دین اسلام داشته اند و انگیزه ایرانی در این خدمات چه بوده است؟ برای پاسخ به این پرسش، خدمات گسترده ی ایرانیان مسلمانان در هند، کشمیر، چین، مغرب و شمال آفریقا مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین از عالمان علوم اسلامی همچون علم قرائت، علم تفسیر، حدیث و روایت، فقه و فقهات، فلسفه و حکمت، عرفان و تصوف که اصلاً ایرانی بوده اند نام برده شده و خدمات علمی ایشان در طی قرون متمادی مورد بررسی و کنکاش قرار گرفته است.

چاپ پنجاه و دوم این کتاب توسط انتشارات صدرا در سال ۱۳۹۴ منتشر شده است.

 عنوان کتاب: درسنامه نقد وهابیت

 پدیدآورنده: نجم الدین طبسی

 مشخصات نشر: انتشارات آثار نفیس، سال ۱۳۹۱، قم

این کتاب تحقیقی در زمینه تاریخچه وهابیت و شاخصه‌های مهم این فرقه مذهبی و نقد افکار و عقاید آنان است. در این کتاب ابتدا با رویکردی تاریخی، از صدر اسلام تا عصر کنونی، به ریشه‌های وجود تفکرات تکفیری و جمود فکری در برخی از مسلمانان اشاره شده و احمد بن حنبل پیشوای اصلی تفکرات وهابی و پس از ابن تیمیه به عنوان پدر معنوی وهابیان معرفی شده است. در ادامه به تبیین زندگی و شخصیت محمد بن عبدالوهاب، پیشوای وهابیت پرداخته شده و مهم‌ترین افکار آنان مانند تشبیه و تجسیم، دشمنی با پیامبر اسلام ﷺ و اهل بیت ایشان، تکفیر سایر فرقه‌های مسلمان، اقدام به ترور و توسل به خشونت و غلو کردن در مسائل دینی، به‌ویژه مساله توحید و شرك مورد نقد و ارزیابی قرار گرفته است. نگارنده در پایان، به رد دیدگاه‌های وهابیان در مورد کفر دانستن توسل و تبرک جستن به ائمه اطهار علیهم‌السلام، شرك دانستن زیارت قبور، بدعت شمردن برگزاری مراسم جشن و شادی و عزاداری برای اهل بیت علیهم‌السلام پرداخته است. این کتاب توسط نشر آثار نفیس در ۴۵۶ صفحه در سال ۱۳۹۱ روانه بازار نشر شده است.

عنوان کتاب: وهابیت، مبانی فکری و کارنامه عملی

پدیدآورنده: جعفر سبحانی تبریزی

مشخصات نشر: انتشارات توحید، سال ۱۳۹۵، قم

موضوع این کتاب نقد دیدگاه‌های اعتقادی و رفتارهای فرقه وهابیت و جنایات آنان است. در ابتدای این اثر به بیان ویژگی‌های مکتب فکری ابن تیمیه بنیان‌گذار تفکرات سلفی و پس از آن وهابیت پرداخته شده و دیدگاه‌های وی در زمینه تفسیر ماهیت توحید، عبادت، مرز بین توحید و شرک، بدعت در دین، زیارت قبور پیامبر اسلام ﷺ و اهل بیت ایشان و متوسل شدن به آنان، اعتقاد به شفاعت ایشان، تبرک جستن به آثار آنان و مقام و منزلت اولیای الهی، مورد نقد و ارزیابی قرار گرفته است. نگارنده در همین زمینه به پیشینه شکل‌گیری این فرقه اشاره نموده و گوشه‌هایی از اندیشه‌های انحرافی و جنایات صورت گرفته توسط آنان در جهان اسلام از جمله تاخت و تاز آنان در شام و عراق و حمله به عتبات مقدسه را تشریح نموده است. وی در ادامه تفسیری از مفهوم توحید و مرزهای آن با شرک ارائه نموده و شرایط ایجاد بدعت در دین در این زمینه را بیان نموده است. نگارنده ضمن نقد شرک بودن زیارت قبور پیامبران و امامان و انسان‌های صالح، ادله عقلی و نقلی مشروعیت زیارت، توسل جستن به اولیای الهی، تبرک جستن به آثار آنان، قایل شدن مقامات بلند معنوی برای ایشان، سوگند خوردن به غیر خدا، سوگند دادن خداوند

به حق بندگان، اهدای خیرات و هدایا به مردگان و طلب شفاعت نمودن از اولیای الهی را بیان کرده است.

این کتاب در سال ۱۳۹۵ توسط انتشارات توحید در ۴۴۰ صفحه چاپ و منتشر شده است.

 عنوان کتاب: در جستجوی حقیقت

 پدیدآورنده: علیرضا روزبهانی بروجردی

 مشخصات نشر: انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، سال

۱۳۸۹، قم

این کتاب که در نه فصل سامان یافته، درباره فرقه ضاله بهائیت به عنوان فرقه ای است که تاریخش مملو از تاریکی و وابستگی بوده و آموزه هایش سراسر سفسطه و مغالطه آشکار است.

فصل اول به بررسی فرقه شیخیه می پردازد و در فصل دوم از بایه و زندگی و تفکرات سید علی محمد باب و برخی از بزرگان این فرقه سخن می گوید.

فصل سوم کتاب درباره بهائیت و زندگی و احوالات میرزا حسینعلی نوری است و در فصل چهارم به نقد و بررسی اعتقادات بهائیان پرداخته شده است.

تعالیم دوازده گانه بهائیت، وحدت عالم انسانی، تشکیل دادگاه بین المللی، مداخله نکردن در امور سیاسی، ترک تعصبات جاهلیت، تساوی حقوق زن و مرد، صلح عمومی، تعدیل معیشت عمومی و رفع مشکلات اقتصادی جهان بشری، محتاج نفثات روح القدس، تعلیم و تربیت عمومی و اجباری، الفت و محبت در دین، مطابقت دین با علم و عقل نیز از مطالب مهم فصل پنجم این کتاب است.

فصل ششم نیز سیری کوتاه در احکام بهائیت و احکامی چون

طهارت، وضو، نماز، روزه، حج، حقوق شرعی، ازدواج، طلاق، نمونه‌های از حدود و... را بررسی می‌کند و در فصل هفتم به نظام و تشکیلات اداری این فرقه اشاره دارد و رابطه بهائیت و سیاست، رابطه بهائیت با استعمار، روسیه، انگلیس، اسرائیل، به نقش بهائیت در کشور ایران در دو دوره پهلوی و جمهوری اسلامی در فصل هشتم مورد بررسی قرار گرفته است.

این کتاب در ۳۱۲ صفحه از سوی انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم در سال ۱۳۸۹ منتشر شده است.

عنوان کتاب: پیچک انحراف

پدیدآورنده: جواد اسحاقیان

مشخصات نشر: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود ، سال

۱۳۸۹، تهران

این کتاب که با مقدمه مؤلف در انتقاد از مدعیان نیابت از ائمه علیهم السلام آغاز شده، در هشت بخش به بررسی عوامل پیدایش مهمترین فرقه‌های نوپدید دو قرن اخیر یعنی: شیخیه، بابیه، بهاییه، قادیانیه و مهدویون و همچنین فرقه‌های معاصر که بعد از جمهوری اسلامی با استفاده از فضای معنوی ایران شکل گرفته‌اند، می‌پردازد و عوامل گرایش به آنها را تحلیل می‌کند.

بخش اول، در دو فصل، بعد از بیان منظور از واژه‌های «زمینه‌ها، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی»، انگیزه انتخاب موضوع، ضرورت بحث درباره آن و پیشینه موضوع، تاریخچه کوتاه مدعیان مهدویت و نیابت در دو قرن اخیر در ایران، هند، پاکستان و سودان را به طور مختصر بررسی کرده است.

بخش دوم درباره شیخیه کرمانیه و خصوصیات مدعیان آنها است و در بخش سوم، پس از ذکر زندگینامه علی محمد باب و برخی ادعاها درباره حسینعلی بهاء (مؤسس بهائیت)، عوامل و زمینه‌های گرایش مردم به مدعیان بابیه و بهاییه را برشمرده است.

بخش چهارم، به زمینه‌های گرایش به «قادیانیه»، و زندگی نامه

مؤسس این فرقه اختصاص دارد.

بخش پنجم از ادعاهای غلام احمد، سوء استفاده از متون دینی یا منابع تاریخی و نیز نقش استعمار و فرهنگ غربی در جریان قادیانی و نیز مهدی سودانی سخن می‌گوید.

بخش ششم درباره ادعاهای برخی از مدعیان دهه‌های قبل و پس از انقلاب است و بخش هفتم و هشتم به پژوهش میدانی، جمع‌بندی و تحلیل نهایی اختصاص دارد.

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام این کتاب را در سال ۱۳۸۹ در ۲۴۰ صفحه منتشر کرده است.

عنوان کتاب: محاکمه و بررسی در عقائد و احکام و آداب و تاریخ

باب و بهاء*

پدیدآورنده: سید حسن مصطفوی

مشخصات نشر: مرکز نشر آثار علامه مصطفوی، سال ۱۳۸۶، تهران

کتاب محاکمه و بررسی در عقاید و آداب و تاریخ باب و بهاء، شامل جستارهایی است که در شناخت عقاید و افکار بهاییان که گاه رنگ و روی تاریخی هم به خود می‌گیرد. نویسنده در نگارش این کتاب فقط از کتابها و نوشته‌های خود بایان و بهاییان به عنوان مدرک استفاده کرده و در تألیف کتاب از نزدیک به هفتاد کتاب گروه یاد شده بهره برده است. او در آغازین جلد کتاب ده اصل کلی و اساسی را که دین مقدس اسلام بر آنها استوار است، مورد بحث و بررسی قرار داده تا با اثبات آنها تزلزل فرقه‌های ساختگی را عیان سازد.

در جلد دوم، تاریخ و آداب فردی و احکام و حدود مسلک باب و بهاء نقل شده است. جلد سوم نیز علاوه بر مباحثی درباره توحید و نبوت، به مباحث اجتماعی و فقهی فرقه یاد شده اختصاص دارد.

این کتاب در سه جلد، به همت مرکز نشر آثار علامه مصطفوی در سال ۱۳۸۶ منتشر شده است.

 عنوان کتاب: در جستجوی عرفان اسلامی

 پدیدآورنده: محمد تقی مصباح یزدی

 مشخصات نشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی (ره)، سال ۱۳۹۵، قم

این کتاب مجموعه مباحثی از حضرت آیت الله مصباح یزدی در جلسات مختلف درباره عرفان است که توسط حجت الاسلام والمسلمین آقای محمد مهدی نادری قمی با هدف ارایه تصویری روشن از عرفان اسلامی و مشخصه های اساسی آن، در ۵ فصل تدوین و نگارش یافته است.

در فصل نخست این نوشتار به کلیاتی درباره عرفان از قبیل انواع تمایلات انسانی و توضیح خودشکوفایی و ناخودشکوفایی آن ها، تمایلات عرفانی به عنوان تمایلات اصیل آدمی، پاسخ به پرسش هایی چون: عرفان چیست؟ عارف کیست؟ و نیز شرح رابطه عرفان با فلسفه، عقل، و شرع پرداخته شده است.

در فصل دوم این کتاب که به مسأله تحریف و انحراف در آموزه های عرفانی اختصاص یافته، مباحثی چون: منشأ تحریف و انحرافات، تحلیل عوامل انحراف در عرفان، استعمار و عرفان سازی و ترویج صوفی گری، مورد بحث قرار گرفته است.

در فصل سوم ضمن بحث درباره شاخصه های عرفان اسلامی، به پیشینه عرفان در جوامع انسانی، تبیین شاخصه های عرفان صحیح

بر مبنای تحلیل عقلی و ویژگی های عرفان اسلامی در کتاب و سنت پرداخته شده، و پس از ارایه پاسخ هایی از امام باقر و امام صادق ۸ به سؤال متعارض یا متقارب بودن دو بعد مادی و معنوی انسان، امام خمینی (رضوان الله علیه) به عنوان تجسمی از عرفان راستین معرفی شده و از مسایلی هم چون رجوع به آموزه های عرفانی دیگر مکاتب، عدم انحصار عرفان در روحانیت، و همه جانبه بودن سیر عرفانی سخن به میان آمده است.

در فصل چهارم، راه صحیح نیل به مقامات عرفانی معرفی شده است. در این فصل ابتدا ضمن اشاره به شناخت راه صحیح با استفاده از عقل و نقل و با تأکید بر لزوم رجوع به اهل بیت:، به موانع مهم سیرالی الله اشاره شده است. مراحل سیر و سلوک، مشارطه، مراقبه و محاسبه، مراحل مراقبه، ذکر و جایگاه آن، و نماز و راز خیر العمل بودن آن از مباحث مطرح شده در این فصل است.

در پایان، این کتاب در فصل پنجم به بررسی مسأله کشف و کرامت پرداخته است. حقیقت کشف و مکاشفه، کرامت و حقیقت و ماهیت آن، عرفان حقیقی و سیر و سلوک، و نیاز به استاد از دیگر مباحث پایانی این نوشتار است.

چاپ پنجم این کتاب را انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) در ۳۵۲ صفحه در سال ۱۳۹۵ روانه بازار نشر نموده است.

 عنوان کتاب: درآمدی بر عرفان حقیقی و عرفان های کاذب

 پدیدآورنده: احمد حسین شریفی

 مشخصات نشر: انتشارت پرتوولایت ، سال ۱۳۹۲، قم

موضوع کتاب، مسئله عرفان ها و معنویت های نوظهور و معنویت های سکولار و لیبرالیستی است و هدف از تدوین آن، بیان شاخصه ها و ویژگی عرفان حقیقی و تمایزات آن از عرفان های کاذب بوده و کوشیده شده است محورهای مشترک عرفان های کاذب را، با نمونه هایی از رایج ترین آنها، استخراج کرده و به نقد و بررسی آنها پرداخته شود.

این کتاب مشتمل بر شش فصل است. فصل نخست با عنوان «کلیات» ضمن تبیین معنای مورد نظر، از واژه هایی همچون عرفان، تصوف، معنویت، عرفان دینی و عرفان سکولار و عرفان حقیقی و عرفان کاذب، به بررسی برخی از مهم ترین علل و عوامل روی آوری بشر جدید به معنویت و عرفان و دین پرداخته است.

در فصل دوم با عنوان شاخصه های عرفان حقیقی به شاخصه هایی از قبیل «قرب الهی به عنوان هدف غایی»، «عدم مخالفت با عقل»، «مطابقت با شریعت»، «هماهنگی با فطرت انسانی»، «توجه به همه ابعاد زندگی انسان» و «تصحیح نسبت دنیا و آخرت» اشاره شده است.

فصل سوم درباره «مشخصه های عارفان حقیقی» است که با استناد به آیات و روایات و سنت و سیره پیامبر اکرم ﷺ و امامان معصوم علیهم السلام ویژگی هایی برای عارفان حقیقی ذکر شده است.

فصل چهارم به «بررسی و نقد شاخصه های عرفان های کاذب» می پردازد. فصل پنجم با عنوان «مشخصه های عارفان کاذب» به بیان برخی از ویژگی های مدعیان دروغین، به ویژه مشخصه های رفتاری و اندیشه ای آنان، پرداخته است.

فصل ششم و پایانی این کتاب به بررسی نقش سیاست مداران و قدرتمندان در ترویج معنویت های کاذب و دروغین و همچنین راه های مقابله با این جریان ها می پردازد.

این کتاب ۳۵۲ صفحه ای به همت انتشارت پرتوولایت در سال ۱۳۹۲ منتشر شده است.

 عنوان کتاب: در کوی صوفیان

 پدیدآورنده: سید تقی واحدی

 مشخصات نشر: انتشارات راه نیکان، سال ۱۳۹۵، قم

این کتاب در چاپ های قبلی با عنوان «از کوی صوفیان تا حضور عارفان» منتشر می شد؛ اما در چاپ چهارم به «در کوی صوفیان» تغییر نام یافت. مؤلف این اثر در خانواده ای شیفته و خدمتگذار به آل رسول ﷺ پا به عرصه وجود نهاد. ایشان از همان دوران کودکی با حضور نزد اشخاصی همچون شمس العرفاء، شیخ عبدالحسین ذوالریاستین (مونس علیشاه)، حاج محمد حسن مراغه ای (محبوب علیشاه)، شیخ محمد حسن گنابادی (صالح علیشاه)، حاج مطهر علیشاه و سلطان حسین تابنده (رضا علیشاه)، با تمام مبانی اعتقادی و خانقاهی صوفیه آشنا شد تا این که عنایت و هدایت الهی چراغ راهش شد و از کوی صوفیان به حضور عارفان راه یافت و خود شمع جمع سوته دلان گردید.

این کتاب به صورت فصل بندی نگارش نشده است؛ ولی با بهره گیری از منابع دست اول و معتبر به چپستی و عوامل پیدایش تصوّف، انحرافات صوفیه و برخورد فقهاء با آنها، تبیین و تحلیل فرقه های صوفیه همچون ذهبیه، نعمت الهی، مونس علیشاهی، صفی علیشاهی، کوثریه، شمسیه و گنابادیه پرداخته و آراء و عقاید آن ها و ادعای انتسابشان به اهل بیت ﷺ را نقد کرده است. از دیگر موضوعات مطرح شده در این کتاب می توان به مباحثی همچون: برخورد تصوّف؛ اسلام، مقابله با اسلام، ارتباط تصوّف با تشیع، عشریه در مقابل خمس، وارونه نویسی صوفیه، بدعت های صوفیان، بهره برداری صوفیه از ولایت، ادعای اجازه

از معصوم، بیعت در صوفیه، مهدویت نوعیه، قدرت‌های حاکم تقویت‌کننده‌ی صوفیه، بهره‌برداری استعمار از تصوف، حقوق بگیران انگلیس، صوفیه در مقابل ائمه و... اشاره کرد.

چاپ هفتم این کتاب در ۵۵۰ صفحه توسط انتشارات راه نیکان در سال ۱۳۹۵ روانه بازار نشر شده است.

عنوان کتاب: جریان شناسی انتقادی عرفان های نوظهور

پدیدآورنده: حمیدرضا مظاهری سیف

مشخصات نشر: انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی،

سال ۱۳۹۰، قم

هدف از نگارش این کتاب این است که در گام اول، نظام فکری و پیام عمده جریان های عرفانی را جمع بندی کند و در گام دوم، نقاط غیر قابل دفاع در مبانی یا نتایج سوء فردی و اجتماعی آموزه های آنان را برای مخاطب تبیین نماید.

این کتاب در دو بخش و هشت فصل سامان یافته است. بخش اول، فطرت در جغرافیای معنویت نام دارد و دارای سه فصل است: فصل اول، فطرت محبوب و معنویت ممسوخ؛ فصل دوم، بازکاوی تجربه عرفانی از منظر فطرت و فصل سوم، بررسی تطبیقی تجربه عرفانی در شش مکتب نام گرفته است. نویسنده در فصل سوم به بررسی تطبیقی شش مکتب عرفانی عرفان مسیحی و عرفان اسلامی، شمینیسم، تائوئیسم، بودیسم و هندوئیسم پرداخته است.

بخش دوم، با نام معنویت گرایی پست مدرن، دارای پنج فصل است: فصل اول، تی. ام نمونه ای از عرفان پست مدرن؛ فصل دوم، عشق و معنویت در اندیشه اوشو؛ فصل سوم، افسانه معنویت در آثار کوئیلو؛ فصل چهارم، فالون دافا معنویت بدن گرا و فصل پنجم، دنیای اسرارآمیز اوهام در عرفان سرخ پوستی.

این کتاب در سال ۱۳۹۰ از سوی انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در ۴۰۰ صفحه منتشر شده است.

یکی از چیزهایی که ما امروز خیلی احتیاج داریم،
برنامه‌های مطالعاتی برای قشرهای مختلف است
.... مجموعه‌ی متصدیان امر کتاب روی این
مسئله باید کار جدی بکنند؛ در بخشهای مختلف،
برای قشرهای مختلف، به شکلهای مختلف، با
تنوع متناسب، سیر مطالعاتی درست کنند ..

بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

دردیدار مسئولان کتابخانه‌ها و کتابداران ۱۳۹۰/۴/۲۹

قم، انتهای بلوار پیامبر اعظم (ص) (جمکران)، مجتمع دارالولاية،
معاونت تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه
تلفن: ۰۲۵-۳۷۲۵۵۸۹۰

www.tahzib-howzeh.ir
dm.motahari@ismc.ir

انتشارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه